

BEZELYE YETİŞTİRİCİLİĞİ

Baklagil sebzeleri içinde yer alan bezelye insan beslenmesinde önemli bir sebzedir. Protein ve karbonhidrat içeriği bakımından ve özellikle A, B ve D vitaminlerince zengindir. Bezelyenin anavatanı Yakınoğu, Akdeniz, Orta Asya, Amerika ve Avrupa ülkeleridir. Bezelyenin bir çok çeşidi vardır. Bodur (30-40 cm boylanarak yeşil yapraklarıyla toprağa yayılıp zemini örten) ve sırik (gövdesinden çıkardığı sülüklerle yüksek boylu ne bulursa ona tutunan tırmanıcı) çeşitleri vardır. Bezelye çeşitlerinden bazılarının yalnızca taneleri, bazıları da kabuklarıyla birlikte yenilir.

KÖK YAPISI

Bezelyede kökler başlangıçta ana kazık kök ve daha sonra bu kökten yanlara doğru ikincil kazık kökler şeklindedir. Bu köklere bağlı olarak oldukça iyi gelişen bol miktarda saçak kökler vardır. Kök sistemi toprak yüzeyine yakındır. Kendinden sonra gelecek bitki için çok iyi bir ön bitkidir. Ancak aynı toprakta ertesi sene tekrar bezelye yetiştirilmesi uygun değildir.

İKLİM İSTEKLERİ

Serin iklim sebzesidir. Havaların serin ve nemli olduğu koşullarda çok iyi gelişme göstermesine karşın sıcak ve kuru havalardan hoşlanmaz. Yetiştirme dönemi süresince sıcaklığın donma noktasının üzerinde olması istenir. Çimlenme döneminde topraktaki yüksek nem tohumun çürümesine neden olmaktadır.

Toprak sıcaklığı 7-8 °C olduğunda tohum ekimi yapılır. Gelişme döneminde rutubet ve serin ortam ister. Gelişme döneminde toprak çok

rutubetli ise toprak yüzeyine yatan bitkilerde mantari hastalıklar görülür.

Günlük ortalama sıcaklığın; 15-21 ° C olması istenir. Yetiştirme dönemi boyunca düzenli ve yavaşı yağış, danenin yüksek kalitede olmasını sağlar.

TOPRAK İSTEĞİ

Toprak isteği bakımından seçicidir. Ağır topraklardan hoşlanmaz. Alüviyal ve su tutma kapasitesi yüksek topraklarda çok iyi gelişir. Çimlenme döneminde ıslak ve çok rutubetli topraklarda tohum iyi çimlenemez. Toprak ıslaklığı gelişmeyi olumsuz yönde etkiler.

Erkencilik için kumlu-tınlı topraklar daha uygundur. Erkencilik için düşünülmediği hallerde yüksek verim ve iyi nitelikli ürün alabilmek için iyi drene edilmiş killi-tınlı topraklar tercih edilmelidir. Toprak PH' nin 6,5-7 civarında olması uygundur.

TOPRAK HAZIRLIĐI VE EKİM

İlkbahar üretimlerinde topraktaki azot bakterileri ve mikroorganizmaların faaliyetlerini kolaylaştırmak için toprak sonbaharda 20-25 cm derinlikte bir iki defa sürülerek havalandırılır. İşlenen toprak tırmıkla düzeltilerek ekime hazır hale getirilir. Tohum ekim zamanı; bölgenin iklim şartlarına bağlıdır. Şubat başından 15 Mart'a kadar erkenci - yarı erkenci çeşitler; Marttan nisan başına kadar yarı erkenci ve geçici çeşitler;

15 nisandan sonra sıcığa dayanıklı çeşitlerin ekimi yapılmalıdır. Kasım-Aralık ayları içerisinde de sonbahar çeşitleri ekilebilir. Tohum ekim derinliği 3-5 cm' dir. Yetiştirme döneminde düzenli yağış alan veya yağmurlama sulama imkanı olan tarlalara düze ekim daha uygundur.

Yetiştirilecek bezelye sırik ise masuralara ekim yapılmalıdır. Yer çeşitleri düz tarlaya mibzerle ekilmelidir. Düze ekimlerde sıra arası 30-

40 cm, sıra üzeri 5-10 cm olacak şekilde tohum ekimi yapılmalıdır. Sırik çeşitlerde ise sıra arası 50-80 cm, sıra üzeri ise 15-25 cm olmalıdır. Sırik çeşitler masuraların boyun noktalarına ocak vari olarak ekilir. Bu nedenle her ocağa 4-5 adet tohum atılır. Ortalama dekara 10-12 kg arasında tohum ekilir.

ÇAPALAMA

Tohumların çimlenerek bitkilerin toprak yüzüne çıkıp gelişmeye başladığı ilk hafta içinde büyümeleri çok yavaşıdır. Yabancı otlar bitkilerin 4-5 yapraklı olduğu dönemde toprağı havalandırmak, varsa kaymak tabakasını kırmak, yabancı otları almak ve gerekiyorsa seyreltme yapmak amacıyla birinci çapa yapılır. İlk çapa çok yüzeysel yapılmalı ve köklere zarar verilmemelidir.

Birinci çapadan yaklaşık 20 gün sonra bitkiler 25-30 cm boylandıkları yabancı otların fazlaştığı dönemde ikinci çapa yapılır, bitkilerin boğazları doldurulur. İkinci çapa zamanı çiçeklenmeden önceki dönemdir. Genelde iki çapa yeterlidir, ancak kaymak tabakası ve yabancı otların oluşması halinde üçüncü bir çapa da yapılabilir.

HEREK VERME

Herek bitkilerin rüzgârdan ve toprakta bulunan nemden zarar görmemesini sağlar. Bitkiler hereklere büyüme uçlarındaki sülüklerle çok sağlam olarak tutunurlar. Sırik bezelyelerde ikinci çapa ile birlikte herek verme işlemi de yapılır. Kafes tellerle, zik zaklı gergin iperle, kargı veya sıriklarla bitkilere herek verilir. 3-4 m' de bir dikilen kazıklara duvar gibi çekilir. Bezelye bitkileri bu kafes telleri üzerinde çok iyi gelişir.

SULAMA

Sonbaharda yapılan bezelye yetiştiriciliğinde, bitkinin gelişme dönemi genellikle yağışlı döneme rastladığı için sulamaya hemen hemen hiç ihtiyaç duyulmaz. İlkbaharda yapılan ekimlerde iyi bir gelişme sağlayabilmek için hava ve toprak şartlarına bağlı olarak düzenli aralıklarla sulama yapılmalıdır.

Çiçeklenmeden önceki dönemde ve meyve tutumundan sonraki dönemde olmak üzere en az iki defa sulama yapılır. Çok nadir hallerde havalarda çok kurak giderse üçüncü bir sulama yapılabilir. Sulama; karık usulü veya yağmurlama şeklinde yapılır.

GÜBRELEME

Bezelye kendinden önce yetiştirilmiş olan bitkiye verilmiş olan gübrelere çoğu kez yetinmektedir. Bezelyeye çiftlik gübresi vermekten kaçınılmalıdır. Çiftlik gübresi vegetatif kısımların aşırı gelişmesini sağlar; bakla ve dane veriminin azalmasına neden olur. Toprak yapısını düzeltmek için verilecekse, bezelyeden önce yetiştirilen çapa bitkilerine verilmelidir.

Bezelye, potasyum ve fosfor eksikliğine karşı çok hassastır. Topraktaki fosfordan çok iyi faydalanır. Gübreleme; ekim öncesi toprak işleme sırasında yapılmalıdır.

Toprağın yapısına bağlı olarak, 1 dekar verilmesi gereken ortalama gübre miktarları:

AZOT	3-4 kg/da
FOSFOR(P2O5)	8-10 kg/da
POTASYUM(K2O)	20 kg/da

Örnek Gübreleme: 1 dekar alan için;

- 22 kg/da.... DAP (18-46)

- 42 kg/da.... Potasyum Sülfat (% 48-52)

Hafif bünyeli topraklarda ve elle hasatta verilen gübre miktarı artırılabilir.

HASTALIK VE ZARARLILAR

Bezelyede en önemli hastalık ve zararlılar; kök çürüklüğü, solgunluk, külleme, mildiyö, antraknoz ile kırmızı örümcekler, yaprak bitleri ve burukuslardır.

HASAT VE DEPOLAMA

Hasat olgunluğuna gelmiş baklalar en geç iki-üç gün içerisinde hasat edilmelidir. Özellikle kuru ve sıcak havalarda daneler çok çabuk olgunlaşır.

İlkbaharda ekilen bezelyeler 12-16 hafta, sonbaharda ekilen bezelyeler 32 hafta sonra hasat edilmeye başlanır. Küçük işletmelerde bezelye hasadı kademeli olarak elle yapılır.

Hasat olgunluğuna gelmiş bezelyeler 3-4 gün ara ile düzenli olarak bitkilere zarar vermeden elle hasat edilirler. Hasadın kademeli olarak elle yapılması kalite ve verimi olumlu yönde etkiler. Hasat edilen bezelyeler hemen piyasaya sevk edilir.

Pazara sevk edilen bezelyeler 5-10 °C'lik sıcaklıklarda 2-3 gün bekleyebilir.

VERİM

Bir dekar alandan yaklaşık olarak; baklalı taze bezelye olarak 1500-2000 kg, taze iç bezelye olarak 500-800 kg arasında ürün alınır.

Adres	: Samsun Tarım İl Müdürlüğü 55060 Samsun
Santral	: 0 362 231 37 00
Fax	: 0 362 233 21 63
e-mail	: cey@samsuntarim.gov.tr
web	: www.samsuntarim.gov.tr

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Tarım Müdürlüğü

Bezelye Yetiştiriciliği

İlkay GÜVENÇER
Ziraat Yük. Müh.

No: S/24

2006